

Opetuksen järjestäminen poikkeuksellisissa tilanteissa

Kuntamarkkinat 9.-10.9.2020

Lakimies Minna Antila, opetus- ja kulttuuri

Yleistä

Poikkeusolojen toimivaltuudet määräytyvät valmiuslain mukaisesti (1552/2011)

Valmiuslain mukaisten toimivaltuuksien käyttöönotosta päättäminen
(2 luku)

Valmiuslain mukaiset toimivaltuudet poikkeusoloissa esim.

- opetus ja koulutus 109 §

Poikkeusoloja lievempien häiriötilanteiden toimivaltuudet ns. normaaliolojen lainsäädännön mukaisesti

Koulutusta koskeva lainsäädäntö esim.

- perusopetuslaki
- lukiolaki
- ammatillisesta koulutuksesta annettu laki

Muiden toimialojen lainsäädäntö häiriötilanteiden varalle, jolla toimivaltainen viranomaisen voi puuttua myös opetustoimen toimialan toimintoihin

Esim. tartuntatautilaki (1227/2014) - tartunnan leviämistä rajoittavia toimenpiteitä (6 luku) esim.

- karanteeni (60 §)
- eristäminen (63 §)
- oppilaitoksesta poissaolosta päättäminen (57 §)
- laajaan tartuntavaaraan liittyvät toimenpiteet (58 §)

COVID -19

Perusopetuslain väliaikainen muutos (521/2020)

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 52 §:n väliaikainen muutos (517/2020)

Perusopetuslain 20 a § - keskeistä

- Perusopetuslain (521/2020) väliaikainen muutos, voimassa 31.12.2020.
- Tarkoitus on mahdollistaa opetuksen järjestäminen poikkeavasti sallien lähiopetuksen rinnalla etäyhteyksiä hyödyntävä opetus tartuntatautilanteessa.
- Edellyttää kunnassa eri hallinnonalan päätöksiä ja päätöksien ajallista rajaamista.
- Ei mahdollista kaikkien oppilaiden siirtämistä etäyhteyksiä hyödyntävään opetukseen.
- Poikkeuksellisten opetusjärjestelyjen aikana toimitaan muilta osin perusopetuslain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten mukaisesti.

“Poikkeuksellisten opetusjärjestelyiden aikana opetusta voidaan järjestää osittain tai kokonaan muuna kuin lähiopetuksena etäyhteyksiä hyödyntäen”

Perusopetuslain 20 a § 1 mom.

- Jos opetusta ei **tartuntatautilain (1227/2016) 58 §:n** nojalla annettavan päätöksen johdosta voida järjestää turvallisesti lähiopetuksena koulussa tai muussa opetuksen järjestämispaikassa, **voidaan opetuksessa siirtyä opetuksen järjestäjän päätöksellä poikkeuksellisiin opetusjärjestelyihin, jos se opetuksen järjestämiseksi on välttämätöntä.** Oppilaan oikeus opetukseen tulee turvata myös poikkeuksellisten opetusjärjestelyiden aikana tässä laissa tai sen nojalla säädetyn tai määrätyn mukaisesti.

Lain esitöihin (HE 86/2020 vp) perustuvat huomiot:

- Jos opetusta ei **tartuntatautilain 58 §:n** nojalla annettavan tilojen käyttöä koskevan päätöksen mukaisesti voisi järjestää turvallisesti lähiopetuksena koulussa tai muussa opetuksen järjestämispaikassa voitaisiin **opetuksessa siirtyä opetuksen järjestäjän päätöksellä poikkeuksellisiin opetusjärjestelyihin.** Turvallisuuden arviointi perustuisi tartuntatautiviranomaisen päätöksen sisältöön ja siinä mahdollisesti asetettuihin edellytyksiin perusopetuksen tilojen käyttämisestä.
- **Lisäksi poikkeuksellisiin opetusjärjestelyihin siirtyminen tulisi olla välttämätöntä.** Opetuksen järjestäminen lähiopetuksena on ensisijainen lähtökohta. Oppilaan oikeus opetukseen tulisi turvata myös poikkeuksellisten opetusjärjestelyiden aikana perusopetuslaissa ja sen nojalla säädetyn ja määrätyn mukaisesti. **Opetuksessa tulisi näin ollen noudattaa myös tuntijakoa ja opetussuunnitelman perusteita.**
- Päätöksen poikkeuksellisiin opetusjärjestelyihin siirtymisestä tekisi opetuksen järjestäjä. **Pykälässä ei säädetä toimivaltaisesta päätöksentekijästä, joten kunnanvaltuuston on hallintosäännöllä määrättävä kunnassa toimivaltainen päätöksentekijä.** Tämän jälkeen kunnassa toimivaltaisella viranomaisella on mahdollisuus päättää poikkeuksellisten opetusjärjestelyiden käyttöönotosta.
- **OKM: Usein kysytyt kysymykset** <https://minedu.fi/koronavirus-ja-varautuminen> - Mikä taho päättää poikkeuksellisiin opetusjärjestelyihin siirtymisestä

Perusopetuslain 20 a § 2 mom.

- Poikkeuksellisiin opetusjärjestelyihin siirtymistä koskeva päätös voidaan tehdä **enintään yhden kuukauden ajaksi kerrallaan. Poikkeuksellisten opetusjärjestelyiden aikana opetusta järjestetään osittain tai kokonaan muuna kuin lähiopetuksena etäyhteyksiä hyödyntäen.**

Lain esitöihin (HE 86/2020 vp) perustuvat huomiot:

- Tarvittaessa päätöstä poikkeuksellisista opetusjärjestelyistä voidaan opetuksen järjestäjän päätöksellä jatkaa, mikäli tartuntatautilain mukaisia päätöksiä ja niissä asetettujen edellytysten soveltamista olisi edelleen välttämätöntä jatkaa.
- Opetuksen järjestäjän tulisi tehdä yleiset linjaukset siitä, miten sekä minkälaisin toteuttamistavoin etäyhteyksiä hyödyntävää opetusta sekä oppilaan tukea, palveluja ja etuuksia järjestetään. **Opetusjärjestelyt ja toimenpiteet kirjataan opetuksen järjestäjän vuosisuunnitelmaan sekä koulukohtaiseen oppilashuoltosuunnitelmaan. Muutos ei lähtökohtaisesti edellyttäisi muutoksia paikalliseen opetussuunnitelmaan.**
- Poikkeuksellisten opetusjärjestelyiden aikana opetusta voitaisiin toteuttaa esimerkiksi etäyhteyksiä hyödyntävän ja lähiopetuksen yhdistelmämallin mukaisesti. Oppilaiden yhdenvertaisuus huomioon ottaen opetus tulisi järjestää niin, että oppilas saisi pääsääntöisesti lähiopetusta ja etäyhteyksiä hyödyntävät opetusjaksot olisivat mahdollisimman lyhyitä.
- **Etäyhteyksiä hyödyntävässä opetuksessa noudatetaan koulujen työaikoja, perusopetusasetuksen (852/1998) mukaista työaika ja opetuksen järjestäjän vuosisuunnitelmaa.**
- Opetuksen järjestäjän on myös etäyhteyksiä hyödyntävässä opetuksessa huolehdittava siitä, että oppilas saa opetussuunnitelman mukaista opetusta, ja oppilaan ohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä.

Perusopetuslain 20 a § 3 mom.

- Opetuksen järjestäjällä on velvollisuus järjestää 16, 16 a, 17 ja 17 a §:ssä tarkoitettua oppimisen tukea sekä 31 §:ssä säädettyjä palveluja ja etuuksia sellaisilla toteuttamistavoilla kuin se on olosuhteisiin nähden mahdollista toteuttaa. Opetuksen järjestäjällä on velvollisuus muuna kuin lähiopetuksena annettavassa opetuksessa antaa kaikille oppilaille maksuton ateria.

Lain esitöiden (HE 86/2020 vp) perustuvat huomiot:

- Pykälässä säädetään opetuksen järjestäjän velvollisuudesta järjestää perusopetuslain 16, 16 a, 17 ja 17 a §:ssä tarkoitettua oppimisen tukea **sellaisilla toteuttamistavoilla kuin se on olosuhteisiin nähden mahdollista.**
- **Oppilaalla on oikeus perusopetuslain 31 §:n mukaisiin palveluihin ja etuisuuksiin.** Lain mukaisesti opetus ja sen edellyttämät oppikirjat ja muu oppimateriaali sekä työvälineet ja työaineet ovat oppilaille maksuttomia. Tämä tarkoittaisi esim. sitä, että **poikkeuksellisten opetusjärjestelyiden aikana opetuksessa tarvittavat laitteet, yhteydet ja materiaalit olisivat oppilaalle maksuttomia.**

Perusopetuslain 20 a § 3 mom.

Lain esitöihin (86/2020 vp) perustuvat huomiot:

- **Ateriointi:**
 - **Opetuksen järjestäjällä olisi velvollisuus antaa muuna kuin lähiopetuksena annettavassa opetuksessa kaikille oppilaille maksuton ateria.** Muuna kuin lähiopetuksena järjestettävässä opetuksessa olevien oppilaiden osalta oikeus maksuttomaan ateriaan eroaa siten, että aterian antamisen yhteydessä ei edellytetä yhteistä ohjattua ruokailua. Lisäksi ehdotetaan jätettäväksi pois vaatimus aterian täysipainoisuudesta, koska muuna kuin lähiopetuksena annettavassa opetuksessa esimerkiksi tuoretuotteiden tarjoaminen turvallisesti voi olla haastavaa.
 - Etäyhteyksiä hyödyntävässä opetuksessa maksuton ateria ei voisi kuitenkaan tarkoittaa esimerkiksi rahallista avustusta, eikä maksuttoman aterian antamiselle voitaisi asettaa tarveharkintaa. Aterian tarjoaminen ei voisi myöskään tarkoittaa ruokatarvikkeiden antamista, vaan aterian tulisi olla valmistettu valmiiksi. Ateriat tulisi järjestää erityisruokavaliot huomioiden. Koska poikkeuksellisten opetusjärjestelyiden tavoitteena on tartuntataudin rajoittaminen, opetuksen järjestäjän tulee ottaa tämän huomioon ateriointia järjestettäessä.

Perusopetuslaki 20 a § 4 ja 5 mom.

Perusopetuslaki 20 a § 4 mom.

- Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, **ei koske** esiopetuksen oppilaita, perusopetuksen 1-3 vuosiluokkien oppilaita, 17 §:ssä tarkoitettuja erityisen tuen päätöksen saaneita oppilaita, 25 §:n 2 momentissa tarkoitettuja pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaita eikä 5 §:ssä tarkoitettuja perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaita.

Perusopetuslaki 20 a § 5 mom.

- Jos oppilaan opetusta ei **tartuntatautilain 57, 60 ja 63 §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa** voida järjestää lähiopetuksena, opetus voidaan järjestää perusopetuslain 18 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuihin erityisiin opetusjärjestelyihin, jota koskeva päätös voidaan tehdä enintään edellä tarkoitettun tartuntatautilain nojalla annetun oppilasta koskevan päätöksen voimassaolon ajaksi.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 52 § - keskeistä

- Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 52 §:n väliaikainen muutos (517/2020), voimassa 1.7.2020-31.7.2021.
- Väliaikaisia väljennyksiä ammattitaidon ja osaamisen osoittamiseen l. näyttöjen toteuttamistapoihin sekä mahdollisuuteen täydentää näytössä osoitettua osaamista muulla osaamisen arvioinnilla.
- Tarkoitus on mahdollistaa osaamisen osoittaminen, opintojen edistyminen ja tutkinnon osien sekä tutkintojen suorittaminen myös koronavirusepidemian aiheuttamissa olosuhteissa.
- Tavoitteena joustavoittaa näyttöjen suorittamistapoja, jotta opintojen ja tutkinnon suorittaminen ei tarpeettomasti pitkity sen vuoksi, että osaamista ei ole mahdollista osoittaa ajoissa työtilanteissa.
- Koronaepidemian aiheuttamissa olosuhteissakin näytöt tulee ensisijaisesti pyrkiä järjestämään ajoissa työtilanteissa ja työprosesseissa.
- Väliaikaisia väljennyksiä tulee käyttää vain silloin, kun joustot ovat koronavirusepidemiaan liittyvien syiden vuoksi välttämättömiä.
- Väljennyksiä ei toteuteta yleisesti tutkintokohtaisesti koulutuksen järjestäjän osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmissa, vaan joustojen välttämättömyys tulee arvioida tilannekohtaisesti ja kunkin opiskelijan osalta yksilöllisesti.
- Opiskelijakohtaisesti osaamisen osoittaminen suunnitellaan henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa.

“Kun koronavirusepidemiaan liittyvien syiden vuoksi on välttämätöntä - näytöt voidaan aitojen työtilanteiden ja työprosessien sijaan toteuttaa suorittamalla muita käytännön tehtäviä, jotka mahdollisimman hyvin vastaavat aitoja työtilanteita ja työprosesseja”

Laki ammatillisesta koulutuksesta 52 § 1 mom.

- Tutkinnon osien edellyttämä ammattitaito ja osaaminen osoitetaan tekemällä käytännön työtehtäviä aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa (*näyttö*). **Jos näyttöä ei covid-19-epidemiasta johtuvista syistä voida toteuttaa aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa, ammattitaito ja osaaminen voidaan osoittaa suorittamalla muita käytännön tehtäviä, jotka mahdollisimman hyvin vastaavat aitoja työtilanteita ja työprosesseja.** Näytössä opiskelija osoittaa, miten hyvin hän on saavuttanut tutkinnon perusteissa määritellyn keskeisen ammattitaidon tai osaamisen. Yhteisten tutkinnon osien suorittamiseksi vaadittava osaaminen voidaan tarvittaessa osoittaa myös muulla tavoin.

Lain esitöiden (HE 85/2020 vp) mukaan:

- Tällainen tilanne voisi olla esim. jos alan työpaikat ovat epidemiasta johtuen suljettuja tai työpaikoille ei päästetä ulkopuolisia tai näyttöjen järjestäminen työpaikoilla on koronavirusepidemiasta johtuvista muista syistä vaikeaa tai mahdotonta.
- Syyt voisivat liittyä myös opiskelijan yksilölliseen tilanteeseen, esim. opiskelijan tai hänen perheenjäsenensä kuulumiseen koronavirustartunnan kannalta riskiryhmään, jolloin näytön toteuttamisen suunnittelussa tulee erityisen tarkasti ottaa huomioon näyttötilanteen turvallisuus. Voimassa olevan 52 §:n 3 momentin mukaan näyttö voidaan perustellusta syystä järjestää myös muualla kuin työpaikalla, joten käytännön tehtävät voitaisiin suorittaa esimerkiksi oppilaitoksen tiloissa tai muussa opetusympäristössä.

Laki ammatillisesta koulutuksesta 52 § 3 mom.

- Koulutuksen järjestäjä vastaa näytön toteuttamisesta. Näyttö toteutetaan työpaikoilla käytännön työtilanteissa. Perustellusta syystä näyttö voidaan kuitenkin järjestää myös muualla kuin työpaikalla. Näyttöympäristön tulee mahdollistaa tutkinnon perusteissa määrätyn osaamisen osoittaminen. **Tarvittaessa näytössä osoitettua osaamista voidaan täydentää muulla osaamisen arvioinnilla** siten kuin Opetushallitus tutkinnon perusteissa osaamisen arvioinnista 15 §:n nojalla määrää **tai siltä osin, kuin osaamista ei covid-19-epidemiasta johtuvista syistä voida osoittaa aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa.** Opiskelija voi osallistua näyttöön osaamisen hankkimistavasta riippumatta.

Lain esitöiden (HE 85/2020 vp) mukaan:

- Säännös joustavoittaisi tilannetta siten, että näytössä osoitettua osaamista voitaisiin myös koronavirusepidemiaan liittyvien syiden vuoksi täydentää muulla osaamisen arvioinnilla.
- Koulutuksen järjestäjä päättäisi yksilöllisesti, miltä osin näytön kautta toteutettavaa arviointia olisi perusteltua täydentää muulla osaamisen arvioinnilla.

Linkkejä

OKM: Koronaviruksesta usein kysyttyä opetus- ja kulttuuriministeriön toimialalla <https://minedu.fi/koronavirus-ja-varautuminen>

Opetushallitus: Tietoa ja tukea koronavirusepidemian aiheuttamien erityistoimien varalle <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/opetustoimi-ja-koronavirus>

THL ja OKM ohje (4.8.2020) <https://minedu.fi/-/varhaiskasvatukseen-kouluille-oppilaitoksille-ja-korkeakouluille-paivitetyt-suositukset-koronaviruksen-ehkaisemiseksi->

Minna Antila
Lakimies

+358 9 771 2038

+358 50 560 3353

minna.antila@kuntaliitto.fi

www.localfinland.fi